

Damian Szacawa

Dania: zielona dyplomacja nabiera rozpędu pomimo kryzysu gospodarczego

Wątki ekologiczne są podejmowane w Danii przez szereg partii, zwłaszcza po lewej stronie sceny politycznej. Zawarte w ustawie klimatycznej z grudnia 2019 r. cele polityki klimatycznej Danii są bardzo ambitne, a ich osiągnięcie wymaga znaczących wysiłków w nadchodzących latach. Zdaniem większości partii w parlamencie, kryzys gospodarczy wywołany pandemią COVID-19 nie może usprawiedliwiać zaniechania działań, a transformacja w kierunku zielonej gospodarki może być szansą na wyjście z recesji.

Polityka klimatyczna w programie rządu Mette Frederiksen. Polityka klimatyczna była jednym z dwóch głównych tematów w trakcie długiej kampanii wyborczej w 2019 r., która poprzedzała wybory do Parlamentu Europejskiego (26 maja) oraz wybory do Folketingetu (5 czerwca). Po wyborach stanowi jeden z ważniejszych składników programu politycznego pt. „Uczciwy kierunek dla Danii”, podpisanego 26 czerwca 2019 r. przez przedstawicieli czterech partii wspierających mniejszościowy rząd Mette Frederiksen z centrolewicowej Socjaldemokracji (tzw. „blok czerwony”). Polityka klimatyczna w Danii nie jest kształtowana wyłącznie przez partie lewicowe. 6 grudnia 2019 r. parlament Danii niemalże jednogłośnie (ponad 96% głosów „za”) przyjął nową ustawę klimatyczną. Konsensus w Folketingecie nie dziwi, zważywszy na stałe zainteresowanie Duńczyków problemami ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatycznym. Według badań Eurostatu z grudnia 2019 r. ponad 60% społeczeństwa Danii sądzi, że zmiana klimatu jest najważniejszym problemem związanym ze środowiskiem naturalnym (średnia UE-28 to 53%, Polski – 40%), a 47% Duńczyków uważa, że zmiany klimatu są najważniejszym problemem zagrażającym całemu światu (średnia UE-28 to 23%, Polski – 15%).

W porozumieniu dotyczącym budżetu na 2020 r. partie zgodziły się na utworzenie Funduszu Zielonej Przyszłości Danii o wartości 25 mld DKK (3,35 mld EUR). Ma on wspierać zieloną transformację w Danii i poza jej granicami poprzez rozwój i wdrażanie nowych technologii, umożliwiających konwersję systemów energetycznych na energię odnawialną oraz magazynowanie i efektywne wykorzystanie energii. Jego zadaniem będzie również promocja eksportu zielonych technologii, szczególnie w odniesieniu do energetyki wiatrowej. Wartość eksportu technologii i usług w tym sektorze w 2019 r. wyniosła niemal 12 mld EUR, notując wzrost o 20% r/r. Ponadto do porozumienia wpisano szereg inicjatyw, które mają wspierać transformację Danii w nadchodzących latach, m.in. zwiększenie środków na redukcję emisji gazów cieplarnianych (GHG) w rolnictwie w okresie 2020-2029 (2 mld DKK, tj. ok. 270 mln EUR), wsparcie dla rozwoju wielkoskalowych technologii „power-to-X”, tj. magazynowania i wykorzystywania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii (OZE) (65 mln DKK, tj. 8,7 mln EUR, w okresie 2020-2022), oraz wdrożenie ekologicznych technologii w transporcie (łącznie 225 mln DKK, tj. ok. 30 mln EUR).

Przyjęta w grudniu ustawa klimatyczna zapewnia podstawy prawne do dalszej transformacji w kierunku zrównoważonego, „zielonego” społeczeństwa. Dotychczasowe działania prowadzone były w oparciu o plan energetyczny na lata 2012-2020 z marca 2012 r. oraz porozumienie energetyczne z czerwca 2018 r., które stanowiły ramy polityki klimatycznej i energetycznej do 2020 r. (Dania powinna zredukować swoją emisję GHG o 38% w porównaniu do 1990 r.) Pułap ten jest konieczny do wypełnienia międzynarodowych zobowiązań Danii (porozumienie paryskie). Ustawa klimatyczna wzmacnia znaczenie niezależnej Duńskiej Rady ds. Zmian Klimatu (duń. Klimarådet), funkcjonującej od 2015 r. Do jej głównych zadań należą doradztwo i ocena proponowanych rozwiązań, zapewniających osiągnięcie wyznaczonych celów polityki klimatycznej. Nowe cele są bardzo ambitne i obejmują ograniczenie emisji GHG o 70% do 2030 r. oraz osiągnięcie neutralności klimatycznej w perspektywie 2050 r. Ponadto w ustawie zapisano, że wiążące cele będą przyjmowane co 5 lat w perspektywie 10-letniej. Rząd ma obowiązek przedstawiania corocznego raportu z implementacji działań w zakresie przeciwdziałania zmianom klimatu.

W bieżącym roku ustawa powinna zostać uzupełniona o plan działań obejmujący strategię sektorowe i wskaźniki w kluczowych sektorach: rolnictwie, transporcie, energetyce i budownictwie.

Odpowiedzialność za ambitniejsze cele UE i wzmocnienie „zielonej dyplomacji”. Osiągnięty konsensus wewnętrzny w sprawie polityki klimatycznej pozwala na zwiększenie znaczenia ambitnej polityki klimatycznej w polityce zagranicznej Danii. Mianem „zielonej dyplomacji” określany jest szczególnie rodzaj klasycznej dyplomacji, która wspiera współpracę międzynarodową, uwzględnia jednak specyfikę i powszechność problemów ochrony środowiska. Działania te są ujmowane jako tzw. trzecia generacja praw człowieka i rozumiane szeroko – jako prawo do życia w czystym, zdrowym i zrównoważonym ekologicznie środowisku naturalnym, którego jakość pozwala na życie z godnością i w dobrobycie. Tak rozumiana zielona dyplomacja cieszy się stałym zainteresowaniem społeczeństw państw nordyckich, które przekłada się na liczbę mandatów uzyskiwanych przez partie zielonych i możliwość współrządzenia w Finlandii i Szwecji.

Gabinet Frederiksen stoi na stanowisku, że w przyszłości UE powinna być unią klimatyczną. Oznacza to m.in., że Dania popiera zwiększenie celów klimatycznych UE w 2030 r., osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r. oraz przeznaczenie w ramach przyszłego budżetu UE większych funduszy na ochronę środowiska. Dania zamierza współpracować z innymi państwami i naciskać na zwiększenie znaczenia zrównoważonych źródeł energii w UE, tak by stała się ona niezależna pod względem energetycznym. Stanowisko to widoczne było we wspólnym liście ministrów ochrony środowiska i klimatu 17 państw UE (w tym wszystkich nordyckich członków UE) z kwietnia 2020 r., wzywającym Komisję Europejską do konieczności uwzględnienia zielonej transformacji w planowaniu odbudowy gospodarek narodowych UE oraz kontynuowania wdrażania założeń Europejskiego Zielonego Ładu pomimo kryzysu wywołanego przez pandemię COVID-19. Pomoc w zakresie działań klimatycznych będzie także ważnym elementem oficjalnej pomocy rozwojowej Danii. Partie zobowiązały się do przeznaczenia 5 mln DKK rocznie w okresie 2020-2021 na wzmocnienie promocji w państwach rozwijających się duńskiej wiedzy specjalistycznej w zakresie systemów energetycznych i transformacji ekologicznej.

Zielona transformacja motorem napędowym odbudowy gospodarki Danii. Według założeń Ministerstwa Klimatu, Energii i Zaopatrzenia Danii zielona transformacja będzie motorem napędowym odbudowy duńskiej gospodarki po obecnym kryzysie. W kwietniu i maju mniejszościowy rząd uzgodnił z innymi partiami przeznaczenie kolejnych środków na transformację energetyczną, m.in. 50 mln DKK zostało zabezpieczone na rozbudowę systemu stacji ładowania aut elektrycznych, a kolejne 25 mln DKK na promocję zielonego transportu w biznesie. Rząd zapowiedział także przeznaczenie 30 mld DKK (ok. 4 mld EUR) z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego na zielony program modernizacji i remontów w sektorze budownictwa ogólnego w latach 2020-2026. Minister klimatu i energetyki szacuje, że program umożliwi poprawę efektywności energetycznej ok. 72 tys. lokali i zapewni pracę dla 3,3 tys. pracowników w 2020 r. oraz 7,8 tys. w 2021 r.

Działania rządu wspierane są przez organizacje duńskich przedsiębiorców. Konkretnie propozycje (ponad 70) zostały przedstawione 5 kwietnia przez Konfederację Duńskiego Przemysłu (DI) w ramach planu pt. „Dania po kryzysie – powrót do zielonego wzrostu”. Zakłada on utworzenie ponad 30 tys. miejsc pracy w ciągu następnych kilku lat oraz wytworzenie dóbr o wartości 45 mld DKK (ok. 6 mld EUR). Podstawowym założeniem tego planu jest kontynuacja zielonej transformacji, m.in. zwiększenie inwestycji w infrastrukturę, poprawa efektywności energetycznej budynków, zwiększenie wykorzystania biopaliw w transporcie i ustanowienie puli środków finansowych na zieloną konwersję. W marcu partnerstwa klimatyczne, utworzone w listopadzie 2019 r., przedstawiły proponowane rozwiązania w 13 sektorach, umożliwiające realizację celu 70-procentowej redukcji CO₂ do 2030 r. Klimarådet na początku maja 2020 r. oceniła, że są to środki niewystarczające i prawdopodobne jest wprowadzenie podatku węglowego. Pośrednio potwierdziła to 5 kwietnia premier, zwracając uwagę, iż realizacja ambitnych założeń polityki klimatycznej wymaga poprawy sytuacji gospodarczej.

Wnioski. O skali wyzwań stojących przed Danią najlepiej świadczy fakt, że aby możliwe było osiągnięcie założonego celu klimatycznego do 2030 r., emisja musi zostać zredukowana jeszcze o ok. 150% tego, co udało się zrealizować w dwukrotnie dłuższym okresie – od 1990 do 2018 r. Ciężar ambitnej polityki klimatycznej dodatkowo będzie potęgowany przez recesję gospodarczą, spowodowaną pandemią COVID-19. Inwestycje publiczne realizo-

wane w ramach zielonej transformacji są jedną z możliwości ograniczenia negatywnych efektów ekonomicznych i przyczynienia się do realizacji długoterminowych celów klimatycznych.

Biorąc pod uwagę stale utrzymujące się bardzo wysokie poparcie dla rządzącej Socjaldemokracji (34,7% wg Voxmeter z 18 maja) i wspierającego ją „czerwonego bloku” (58,3%), można wnioskować, że dla zdecydowanej większości Duńczyków wciąż ważne jest, aby rząd narodowy wyznaczał ambitne cele w zakresie zwiększenia wykorzystywania OZE. Popierają oni politykę klimatyczną gabinetu M. Frederiksen oraz stanowisko Danii wobec polityki klimatyczno-energetycznej UE, wzmocnione dodatkowo przez zbieżność z interesami nordyckich członków UE, którzy także wdrożyli działania, aby osiągnąć cel neutralności klimatycznej w perspektywie 2035 r. (Finlandia) i 2045 r. (Szwecja).